

KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA HAE-JÄRJESTÖLLE

Katja Karppinen
Laillistettu ravitsemusterapeutti, TtM
Ravitsemusterapeuttien osuuskunta VitaMiinat
26.4.2015

TERVEYTTÄ RUOASTA!

HYVÄN RUOKAVALION AINEKSIA

VALTION RAVITSEMUSNEUVOTTELUKUNTA

Ruokakolmio antaa suuntaviivat monipuolisen ja terveyttä edistävän ruokavalion koostamiselle

Vrn 2014

Ihanteellinen ruokailuväli? Kuinka jaottaa ruokailut edistääkseen vatsan toimintaa?

- Rytmin nyrkkisääntö: ruokailu 3-4h välein
  - auttaa myös suoliston toiminnassa
  - auttaa annoskoon hallinnassa → maha toimii paremmin
- Ap + lo + (vp) + pä + ip
  - 1-2 lämmintä ateriaa / pv
- Huomio myös rauhalliseen ruokailuun ja huolelliseen pureskeluun

Vatsan toiminnan edistäminen...

- Kuitu (+ neste)
    - täysjyvävilja (puurot, leivät, leseet)
    - kasvikset / hedelmät / marjat
    - kuitulisät (Visiblin, psyllium, jne.)
  - Saantisuositus 25-35g/pv:
    - syvä lautasellinen (3–4 desilitraa) kaurahiutalepuuroa (4 grammaa kuitua)
    - kuusi palaa täysjyväruisleipää (18 grammaa kuitua)
    - 2–3 desilitraa lämmintä juures-papulisäkettä pääateriaalla (6 grammaa kuitua)
    - kaksi desilitraa tuoretta kasvissalaattia, jossa kaksi tomaattia, kurkkua ja salaattia (3 grammaa kuitua)
    - kaksi omenaa, appelsiinia tai päärynää (6 grammaa kuitua)
    - 2–3dl marjoja (3 grammaa kuitua).
- 40g kuitua (Lähde: Diabetesliitto.fi)

Kohtauksessa elimistö kuivuu: kuinka siihen voi valmistautua etukäteen, kohtauksen aikana ja kuinka paljon nestettä on liikaa?

- Ravitsemusneuvottelukunnan juomasuositus (yleinen)
  - päivittäinen nesteiden tarve ruokien sisältämän nesteen lisäksi on 1-1,5l/pv
    - maitotuotteet ja vesi (kokeile itse tehtyjä makuvesiä!)
    - myös kahvi, tee, sokeroidut juomat ja alkoholi mainittu suosituksessa:
http://www.ravitsemusneuvottelukunta.fi/attachments/vrn/juomat_aikuiset.pdf
- Iso osa nesteen tarpeesta saadaan tyydytettyä yleensä ruokailun avulla

- Riittävä ruokailu ja nesteiden riittävä nauttiminen joka päivä, ei vain ”tankkaustarkoituksessa”
- Riittävä juominen koko päivän mittaan
  - aterioiden välillä juominen, vaikkei olisi janon tunnetta
  - aamupäivään ja päivään painottaen (ettei wc-käynnit yöllä lisäänty)
- Elimistöä aavistuksen laimeammat juomat voivat imeytyä paremmin
  - ripulijuomat, urheilujuomat, maito (laktoositon voi sopia akuutin ripuloinnin jälkeen paremmin)
  - runsassokeriset voivat lisätä ripulia

Minkälainen ruoka poistaa elimistöstä nestettä?
Mikä sitoo nestettä hyvällä tavalla?

POISTAA:

- Alkoholi
- Kofeiini (vaikutus ilmeisesti melko vähäinen)

SITOO:

- Suola (huom! käyttömäärät)
  - Na, K
- Riittävä ruokailu
- Riittävä juominen päivän mittaan

Onko ruokalajeja/lisäravinteita, jotka edesauttavat aineenvaihduntaa?

- Riittävä syöminen energian tarpeen mukaan kulutusta vastaavasti pitää ”koneiston käynnissä”
  - liian niukka syöminen → säästöliekki
- Monipuolisen ruokavalion avulla saavutettu riittävä ravintoaineiden saanti
  - Välttämättömät ravintoaineet (n.40kpl) ja ei-välttämättömät ravintoaineet (valmistetaan elimistössä, jos ”rakennusaineita” riittävästi)
  - Käytetään useisiin toimintoihin elimistössä
- Energia-aineenvaihduntaan vaikuttaa ravitsemustilan lisäksi ikä, sukupuoli, paino, perintötekijät, hormonit, lääkkeet, rasvattoman kudoksen määrä

Hivenaineet ja kivennäisaineet: mitä pitää elimistössä olla ja kuinka niiden tasapainoa voi ylläpitää?

- Ravitsemussuosituksissa annettu suositus 9 eri kivennäisaineen osalta (Ca, Pi, K, Mg, Fe, Zn, Cu, I, Se) ikäryhmittäin
  - Suolan saantisuositus 5,0g/vrk (väestötasolla! ei ota kantaa yksilötason tarpeisiin)
- Monipuolisesti koostetun, ravitsemussuosituksien mukaisen ruokavalion avulla yleensä tarve täyttyy
  - oksentelun, ripuloinnin, runsaan hikoilun myötä menetetään etenkin Na ja K, Mg (?)
    - Natriumia etenkin suolasta (leivät, leikkeleet, ym.)
    - Kaliumia saadaan etenkin perunasta, kasviksista, kahvista

Ruoka-aineet ja vitamiinit, joilla voi auttaa muistia / muistisairauksien ehkäisy?

- Ruokavalio, jossa painottuvat kasvikset, kala ja pehmeä rasva + niukasti suolaa (verisuoniterveys)
  - Välimeren ruokavalio - ravitsemussuositukset
  - Antioksidantit, välttämättömät rasvahapot
  - Huomio kokonaisuuteen – yksittäiset ruoka-aineet ei ratkaise
- Kahvi, tee, tumma suklaa, alkoholi?
- B12, foolihappo, C-vitamiini, E-vitamiini, D-vitamiini
  - Näytönaste seurantatutkimuksissa? / tulokset osittain ristiriitaisia
  - Auttaako, jos ei puutetta?
  - Monipuolinen ruokavalio takaa yleensä riittävän saannin
- Lisänäyttöä tarvitaan

Lisäaineet

- Käytössä olevat lisäaineet ovat tarkoin tutkittuja ja niiden turvallisuus arvioitu tutkimuksin
- Käytöstä tarkat määräykset elintarvikelainsäädännössä:
[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070752?search\[type\]=pika&search\[pika\]=lis%C3%A4aine](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070752?search[type]=pika&search[pika]=lis%C3%A4aine)
- ADI-arvo: hyväksyttävä päiväsaanti mg/painokg
  - Määrä, jonka henkilö voisi käyttää päivittäin läpi elämän ilman terveydellistä haittaa
  - Esim. 60kg hlö voisi käyttää aspartaamilla makeutettua tuotetta 4l/pv
- Quantum satis: ei asetettua enimmäismäärää, käyttö tuotteen valmistuksessa hyvän valmistustavan mukaisesti

Lähteet ja lisätietoa:

- Diabetesliitto.fi. Monta syytä syödä kuitua.
http://www.diabetes.fi/diabetestietoa/ruoka/diabeetikolle_sopiva_syominen/monta_syyta_syoda_kuitua
- Evira.fi. Väärät käsitykset.
<http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/tietoa+elintarvikkeista/koostumus/elintarvikeparanteet/lisaineet/vaarat+kasitykset/>
- Finlex.fi. Kauppa- ja teollisuusministeriön asetus elintarvikkeissa ja alkoholijuomissa käytettävistä muista lisäaineista kuin makeutusaineista ja väreistä.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070752?search\[type\]=pika&search\[pika\]=lis%C3%A4aine](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070752?search[type]=pika&search[pika]=lis%C3%A4aine)
- Ilander O. Liikuntaravitsemus – tehoa, tuloksia ja terveyttä ruoasta. 2014.
- Aro A, Mutanen M, Uusitupa M. Ravitsemustiede. Duodecim.
- Muistiliitto.fi. Ruoki aivoja. <http://www.muistiliitto.fi/fi/muisti-ja-muistisairaudet/aivoterveys/ruoki-aivoja/>
- Pronutritionist.net. Ravitsemus ja muistisairaudet (vieraskirjoitus). 17.5.2015.
<http://www.pronutritionist.net/ravitsemus-ja-muistisairaudet-vieraskirjoitus/>
- Ravitsemusneuvottelukunta. Juomasuositus.
http://www.ravitsemusneuvottelukunta.fi/attachments/vrn/juomat_aikuiset.pdf
- Ravitsemusneuvottelukunta. Suomalaiset ravitsemussuositukset 2014.
<http://www.ravitsemusneuvottelukunta.fi/portal/fi/ravitsemussuositukset/suomalaiset+ravitsemussuositukset/>